

impakti

3/2023

*Yva ry:n opinto-
matka Lappiin ja
Pohjois-Norjaan, s. 5*

*Tiina Lovisa Solbär
Saamelaiskäräjiltä
YVA työllistää
juttusarjassa, s. 3*

TÄSSÄ LEHDESSÄ

Pääkirjoitus

YVA-menettelyn johtoajatusta ei pidä kadottaa 2

YVA työllistää juttusarja

Tiina Lovisa Solbär Saamelaiskäräjiltä haastattelussa 3

Yva ry:n opintomatka Lappiin ja Pohjois-Norjaan

Opimme arvostamaan saamelaista kulttuuria 5

YVA-päivä

YVA-päivän 2023 iltapäivän esitelmien lyhennelmät 11

TULEVIA TAPAHTUMIA

”YVA-raati” Webinaari ja pikkujoulut 23.11.2023

Tervetuloa webinaariin ja pikkujouluihin **torstaina 23.11.2023**. Ilmoittaudu molempiin tai haluessasi jompaankumpaan tapahtumaan 17.11. mennessä. Lisätietoja: yvary.fi
Pikkujouluissa tarjolla syötävää, juotavaa, pientä ohjelmaa ja vapaata yhdessäoloa. Webinaari ja pikkujoulut ovat maksuttomia Yva ry:n jäsenille. Ei-jäsenet voivat osallistua maksutta yhteen webinaariin tutustumismielessä.

”YVA-raati”: Voisiko YVA olla lähestyttävämpi ja kevyempi, tinkimättä laadusta?

Olemme kutsuneet virtuaalisen pöydän ääreen panelisteista muodostuvan raadin vastaamaan tähän kysymykseen. YVA-raati on napakka paneelikeskustelu, joka avaa näkökulmia YVA-maailmaa puhuttaviin kysymyksiin. Keskustelussa ruoditaan nyky-YVAn realiteetteja ja työnsarkaa sekä etsitään ratkaisuja siihen, miten YVasta saataisiin yleisöä paremmin palveleva ja merkittävät vaikutukset selkeämmin esille nostava kokonaisuus. Keskustelussa nostetaan esille Suomessa erityisen paljon työllistävää tuulivoima-YVAa.

YVA-raadin jäsenet:

- Hanna Halmeenpää, hallituksen puheenjohtaja, Suomen Luonnonsuojeluliitto
- Jussi Mäkinen, head of project development, Ilmatar Energy Oy
- Juha Perho, ympäristölakimies, Pohjois-Savon ELY-keskus
- Anne Vehmas, projektipäällikkö, Ramboll Finland Oy
- Pirkko-Liisa Kantola, ylitarkastaja, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus

Webinaari toteutetaan paneelikeskustelun muodossa kokonaan Teamsin välityksellä. Järjestämme halukkaille, ennakoon ilmoittautuneille webinaarikatsomon yhdistyksen pikkujouluja varten varatussa tilassa FCG:n päätoimistolla, osoitteessa Osmontie 34, Helsinki.

Pääkirjoitus – YVA-menettelyn johtoajatusta ei pidä kadottaa

Syksyinen tervehdys Impaktin lukijoille! Vauhdikas ja hankkeiden määrän osalta täytläinen YVA-vuosi alkaa kääntyä kohti perinteistä joulun kulminoituvaa loppukiriään. Kesästä lähtien on osana työtä tai sen lomassa käyty vilkasta keskustelua hallitusohjelman vaikutuksista YVA-tehtäväkenttään. Ohjelman kirjaukset muun muassa valtion aluehallinnon uudistuksesta ja luvituksen sujuvoittamisesta sekä eri hanketyyppien sääntely- ja lupaprosessien kehittämisestä ja/tai käsittelyn nopeuttamisesta viittaavat siihen, että YVA-menettely on jälleen muutoksessa. Muutos on luonnollista ajassa kehittymistä, mutta keskeistä menettelyn johtoajatusta ei pidä kadottaa.

Kaiken kiireen keskellä on kuluneenakin syksynä täytynyt pysähtyä useita kertoja muistutamaan itseä sekä muita osapuolia (etä)neuvottelupöydän äärellä siitä, mikä on YVAN perimmäinen tarkoitus. Tähän liittyen eräässä työpajassa kirjattiin vanhalle kunnon fläppitaululle ylös lause "YVA on hyvä". Kirjausta

edelsi keskustelu siitä, että YVA on vaatimansa ajan ja resurssien käytön ohella aidosti hyvä asia. YVA ei ole hidaste, byrokraattinen kiusa eikä epäluottamuslause hanketta kohtaan. YVA-menettely edesauttaa tarkasteltavana olevan hankkeen ympäristöllistä toteuttamiskelpoisuutta ja hyväksyttävyyttä sekä vähentää valitusten riskejä luvitusvaiheessa. YVA on suunnittelutyökalu ja jo nykyisellään sujuvoittaa hankkeen elinkaarta, kun osataan katsoa yli kulloisenkin kiireen ja aikataulupaineen. Hankkeen vaikutukset toki voidaan arvioida ja suunnittelua tarkentaa muissakin prosesseissa, mutta YVAN monipuolisuus ja asiantuntijapainotteisuus on sen vahvuus. Näitä myönteisiä puolia asiassa tulee meidän kaikkien muistaa pitää esillä niillekin, jotka päätyvät ensimmäistä kertaa YVA-menettelyn pariin jossakin roolissa.

Ympäristövaikutusten arvioinnin laajasta kytkeytyneisyydestä ihmisen elinympäristön eri tekijöihin voi lukea tässäkin Impaktissa muun muassa YVA ry:n opintomatkakertomuksen muodossa. Vierailu Saamelaisalueelle oli erittäin antoisa kokemus, ja toivottavasti kirjoitusten myötä välittyy ainakin osa matkan antista. Ja marraskuun lopulle meno- tai kuunteluvinkiksi YVA ry:n webinaari eli YVA-raati, mistä sisällysluettelosivulla lisää. Webinaari osaltaan käsittelee YVA-menettelyn muuntautumismahdollisuuksia.

Hyvää loppusyksyä ja talven alkua kaikille!
Marja Nuottajärvi, YVA ry, hallituksen puheenjohtaja ja Varsinais-Suomen ELY-keskus, ylitarkastaja

YVA-työllistää juttusarja – Vaikutukset saamelais-alueilla tulisi arvioida saamelaisyhteisölle merkityksellisellä tavalla

YVA työllistää juttusarjassa on haastateltavana Tiina Lovisa Solbär, joka työskentelee vs. ympäristösihteerinä Saamelaiskäräjillä. Toistaiseksi YVA-menettelyä on sovellettu saamelaisalueilla vain yhdessä tapauksessa ja sekin jäi arviointiohjelmavaiheeseen – kertoi Tiina Lovisa Solbär.

Tiina Lovisa Solbärin profiili

Työ

YVA-kokemus

Koulutus

Ympäristösihteerinä Saamelaiskäräjillä (vs.)

YVA on Tiina Lovisalle tuttu jo opiskeluajoista, ja tutkijana hän on tutkinut YVAN vaikuttavuutta ja nykyisin hän on mukana selvittämässä saamelaisiin kohdistuvia oikeus- ja kulttuurivaikutuksia YVA-menettelyssä.

Kulttuurimaantieteen tohtori

Millaista on työskennellä Saamelaiskäräjillä ja mitä työhösi kuuluu?

Työ on vaihtelevaa tavalla, josta pidän. Useampia eritasoisia prosesseja on meneillään samaan aikaan ja työ haastaa sopivasti. Toimin esittelijänä ja toimeenpanen päätöksiä, pidän yhteyttä yhteistyötahoihin ja sidosryhmiin, osallistun Saamelaiskäräjien edustajana työryhmiin ja neuvotteluihin.

Mikä on oma kosketuspintasi YVAan ja nykyisen työsi yhtymäkohta siihen?

YVA on minulle tuttu jo perusopintojen ajalta.

Aiemmassa työssäni tutkijana tutkin YVAN vaikuttavuutta lupamenettelyssä, ennen kaikkea tuulivoima- ja kaivoshankkeissa. Nykyisessä työssäni olen ollut mukana ohjaamassa ympäristöministeriön ja Saamelaiskäräjien yhteistyössä tekemää selvitystä *Saamelaisten alkuperäiskansaoikeudet ja saamelaiskulttuuria koskevien vaikutusten arviointi YVA-lain mukaisessa menettelyssä*¹, joka valmistui tämän vuoden tammikuussa.

Saamelaisten kotiseutualueelle ei ole suunniteltu hankkeita, joihin olisi sovellettu YVA-menettelyä, muutoin kuin yhdessä tapauksessa, joka koski maantietä ja joka jäi arviointiohjelmavaiheeseen. Saamelaiskäräjät on tehnyt Lapin ELY-keskukselle esityksiä YVA-menettelyn soveltamisesta koneellista kullankaivuuta koskeviin hankkeisiin ja esityksistä on järjestetty saamelaiskäräjälain 9 §:n mukaiset neuvottelut. ELY-keskus ei ole jostain syystä vielä tehnyt päätöksiä hankkeista, vaikka esitykset on tehty vuosina 2019 ja 2020. Tämän lisäksi Saamelaiskäräjät on antanut lausuntoja muiden maiden YVAsta liittyen Espoon sopimuksen soveltamiseen. Hankkeita on ollut sekä Ruotsissa että Norjassa.

¹ Ympäristöministeriön julkaisu 2023:2.

Miten hyvin saamelaiskulttuuriin kohdistuvia vaikutuksia osataan mielestäsi arvioida?

Hallinnon lokeroituneisuus ja sektoroitunut lainsäädäntö vaikeuttavat saamelaisten oikeuksiin kohdistuvien vaikutusten arviointia. Asioita tarkastellaan harvoin saamelaisten näkökulmasta. Hallinnossa, päättäjissä ja yhteiskunnassa yleisesti on varsin vähän osaamista ja tietoa saamelaisista, eivätkä mahdollisuudet laatia selvityksiä lupamenettelyjen puitteissa ole kovinkaan suuret. Saamelaiskulttuuri on luonteeltaan kokonaisvaltainen ja holistinen. Sille merkityksellisiä seikkoja on vaikea mitata ja käsitteellistää tavanomaisilla vaikutusten arvioinnin työkaluilla. Saamelaisten perinteisiä elinkeinoja harjoitetaan laajasti riippumatta siitä, mikä on pääasiallinen tulonlähde. Kulttuuri on tietenkin identiteetin perusta. Vaikutusten arvioinnissa tulisi pystyä yhdistämään luonnontiede, perinteinen tieto, kulttuurinen ulottuvuus, talous ja identiteetti. Se on tietenkin vaikeaa. Etenkin, koska ole-massa olevaa tietopohjaa on vain vähän. Lisäksi saamelaisilla alkuperäiskansana on itsemääräämisoikeus suhteessa omaan kieleensä ja kulttuuriinsa ja vaikutukset pitäisi arvioida tavalla, joka on saamelaisyhteisöille itselleen merkityksellinen.

Jos hankkeen YVA-menettelyä suunniteltaisiin saamelaisten kotiseutualueelle, miten pitäisi toimia?

Hankeesta vastaavan tulisi olla aikaisessa vaiheessa yhteydessä Saamelaiskäräjiin, josta saa neuvoja mihin paikallisiin saamelaisyhteisöihin tulisi olla yhteydessä. Aikainen yhteydenotto, luottamuksen rakentaminen ja myös sen ylläpitäminen ovat avainasemassa. Kansainvälisen alkuperäiskansaoikeuden mukainen saamelaisten vapaa, tietoon perustuva ennakkosuostumus on olennainen osa tätä. Osallistumisen ajankohtia suunniteltaessa on huomioitava saamelaiselinkeinojen vuodenvieritys, jotta varmistetaan mahdollisuudet osallistumiseen myös käytännössä. Ainoas-

taan kohdealueen saamelaiset itse voivat antaa tietoa ennakkoidusta vaikutusalueesta ja vaikutustyypeistä. Saamelaisalueella YVAn tulisi kattaa myös ns. retrospektiivinen tarkastelu osana kumulatiivisten vaikutusten arviointia. Tällä tarkoitetaan joidenkin vuosikymmenten aikana jo tapahtuneita muutoksia maankäytössä, jotka ovat kaventaneet mahdollisuuksia harjoittaa saamelaisten perinteisiä elinkeinoja.

Saamelaisten perinteisiä elinkeinoja ovat poronhoito, kalastus, metsästys, keräily ja käsityö. Perinteisten elinkeinojen säilyminen on tärkeää saamen kielen ja kulttuurin säilymiselle ja niinpä vaikutukset näihin pitäisi arvioida ja huomioida tulevaisuusnäkökulmakin: Saamelaisille on turvattu oikeus myös tulevaisuudessa nauttia kulttuuristaan itse määrittämällä tavalla, eli mm. kehittää elinkeinojaan tai varautua tuleviin muutoksiin luonnossa ja ilmastossa.

Lisää YVAn tekemisen neuvoja löytyy Arktisen neuvoston hyväksymästä YVA-oppaasta² ja aiemmin mainitusta ympäristöministeriön julkaisusta.

Miten YVA-lakia tai YVA-menettelyyn liittyviä asioita pitäisi kehittää saamelaisnäkökulmasta?

Saamelaisten oikeuksiin ja saamelaiskulttuuriin kohdistuvien vaikutusten kirjaaminen YVA-lakiin selkeyttäisi jo nyt voimassa olevia velvoitteita ja yhdenmukaistaisi lainsäädäntöä, koska lukuisat lupalait huomioivat saamelaiskulttuurin heikentämiskiellon. Tällaisia lakeja ovat muun muassa ympäristönsuojelu-, vesi- ja kaivoslaki. Lisäksi YVA-laissa tulisi huomioida retrospektiivinen vaikutusten arviointi osana yhteisvaikutusten arviointia saamelaisten kotiseutualueella.

Mikä on mielestäsi erityisen tärkeää YVAssa?

Arvostan YVAssa ennakoivan arvioinnin peri-

² Arctic Council 2019. Good Practice Recommendation for Environmental Impact Assessment and Public Participation in the Arctic.

aatetta ja siihen liittyvää vaihtoehtojen arviointia. Suunnittelun aikana vaihtoehtoja voidaan muokata ja hanketta muuttaa. Osa hankkeista vastaavista on tälle avoimempia kuin toiset. Saamelaiskulttuuri tukeutuu vahvasti luontoon ja tätä luontoperustaa ei saa pilata, koska silloin itse kulttuurikaan ei voi säilyä.

Kirjoittajat: Seija Rantakallio, ympäristöneuvos, ympäristöministeriö ja Tiina Lovisa Solbär vs. Ympäristösihteeri, Saamelaiskäräjät

Yva ry:n opintomatka Lappiin ja Pohjois-Norjaan – opimme arvostamaan saamelaista kulttuuria

Kauniit maisemat, hyvä sää, mielenkiintoiset matkakohteet ja kiva 18 hengen matkaporukka. Tällaiset eväät olivat YVA ry:n syyskuisella opintomatalla, kun reissasimme Inarista Pohjois-Norjan kautta Ivaloon.

Alla on ensin matkan johtajan Seija Rantakallion kirjoittama päiväkohtainen matkakertomus, jonka jälkeen ovat lyhyet, muiden osallistujien kirjoittamat kertomukset Pykeijasta, Kirkkoniemestä ja Sevettijärvestä.

Kuva 1. Opintomatkan järjestäjät, Päivi Karvinen ja Seija Rantakallio (kuva: Marja Nuottajärvi)

Keskiviikko 13.9. – tutustuminen matkalaisiin

Matkaporukkamme kokoontui Inarissa, jossa hotellimme ikkunan alla virtasi Juutuanjoki syksyisessä maisemassa. Saimme siis heti maistiaisen Lapin kauniista luonnosta samalla, kun opimme tuntemaan toinen toisiamme tervetuliaisillallisella. Revontulia näkyi jo heti tänä ensimmäisenä iltana ja onneksi osa oli jopa älynnyt mennä niitä tiirailemaan. Loput saivat ihailla revontulia sitten kuvista käsin.

Kuva 2. Vierailulla Saamelaiskäräjillä (kuva: Päivi Karvinen)

Torstai 14.9. – tutustuminen saamelaiseen kulttuuriin

Torstain vietimme Inarissa tutustuen saamelaisuuteen ja aamupäivän olimme Saamelaiskäräjien vieraana. Sosiaali- ja terveyssihteeri Anne Länsman-Magga ja vs. ympäristösihteeri Tiina Lovisa Solbär kertoivat meille Saamelaiskäräjien toiminnasta ja YVA:n linkittyvistä ympäristö- sosiaali- ja terveysasioista. Satu Aikio esitteli meille vielä saamelaiskulttuurikeskus Sajosta. Seuraavan päivän Norjaan matkustamista pohjustamaan kuulumme etäesityksenä Norjan YVA- ja SOVA-järjestelmästä sekä tuulivoimaloiden suunnittelemisen haasteista

Kuva 3. Opintomatkalaiset Inarin kirkon edessä yhdessä saamelaispappi Mari Valjakan (kirjavassa mekossa) kanssa. Henkilöt vasemmalta: Titta Kauppinen, Elina Piekkola, Leena Ivalo, Maarit Korhonen, Laura Aitala-Martesuo, Gilbert Koskela, Mari Valjakka, Seija Rantakallio, Janna Riikonen, Sonja Oksman, Marja Nuottajärvi, Jorma Jantunen, Päivi Karvinen, Jaana Varmisto, Mattias Järvinen, Lasse Tallskog, Riikka Nevalainen. Kuvasta puuttuvat opintomatkalla mukana olleet Annika Sallisalmi ja Veikko Kantojärvi. (Kuva: Veikko Kantojärvi)

maan saamelaisalueilla. Näistä meille kertoi Mari Lise Sjong Norjan ympäristövirastosta. Il-tapäivän vietimme saamelaismuseum Siidassa.

Illalla tapasimme saamelaispappi Mari Valjakan Inarin kirkossa. Mari kertoi meille ev. luterilaisessa kirkossa käynnissä olevasta ”Saamelaiset kirkossa”-sovinto- ja totuusprosessista, jossa hän toimii projektikoordinaattorina.

Perjantai 15.9. – saamelaisasiat syventyvät

Anivarhain perjantaiaamuna lähdimme ajamaan sumuista valtatie 4:sta (E75) Inarista Utsjoelle. Yöllä oli ollut pakkasta ja tien varressa olevat vesilätäköt olivat ohuessa riitejäässä. Kun ajoimme hieman korkeammalle, alkoi aurinkokin jo paistaa ja maisemat olivat huikeat. Pysähdyimme Kevon luonnonpuiston kohdalla kuvaamaan käsittämättömän hienoja usvaisia Väyläkosken ja Kenesjärven maisemia.

Ensimmäinen varsinainen pysähdyksemme oli Mantojärvellä, jossa on sijainnut Utsjoen kirkko jo ties miten pitkään. Kirkon alapuolella sijaitsevat pitkän matkan takaa kirkkoon tulleille rakennetut kirkkotuvat, jotka olivat käytössä 1940-luvun puoliväliin saakka.

Kuva 4. Usvainen maisema Väyläkoskella (kuva: Titta Makkonen)

Mantojärveltä jatkoimme matkaa kivenheiton verran pohjoiseen Utsjoen kunnan vieraiksi.

Utsjoen kunnan toiminnasta ja kaavoituksesta meille kertoivat vt. kunnanjohtaja Tanja Lepistö ja rakennustarkastaja Markku Porsanger. Etänä kuulumme Lapin liiton kaavoituspäällikön Juha Piisilän esityksen maakunta-kaavoituksesta saamelaisalueella.

Kuva 5. Kahvihetkellä Nuorgamissa, jossa saimme kokea paikallista vieraanvaraisuutta. Herkut tarjosivat meille Kati Kannisto ja Markku Länsman (kuva: Gilbert Koskela)

Tämän jälkeen perehdyimme tarkemmin Norjan puolella suunniteltavaan Davvi-tuulipuistoon ja sen vaikutuksiin saamelaisalueella eri näkökulmista. Laura Aitala-Martesuo Suomen ympäristökeskuksesta kertoi, että hankkeeseen sovelletaan Espoon sopimusta valtioiden rajat ylittävistä ympäristövaikutuksista ja että hankkeen kuuleminen oli tuolloin parhaillaan käynnissä myös Suomessa. Hankkeesta vastaavan edustaja, St1 Nordicin johtaja Thomas Hansen, kertoi meille itse hankkeesta ja sen suunnittelusta. Kävimme bussilla katsomassa paikkaa, josta tuulivoimalat näkyisivät Suomen puolelle. Saamelaisille pyhän Rastigaisatunturin läheisyyteen suunniteltu tuulivoimala on aiheuttanut vahvaa vastustusta niin Suomen kuin Norjan saamelaisten keskuudessa. Kuulimme paikallisten kertovan tuulivoimalan vaikutuksista muun muassa maisemaan ja poronhoitoon. Alueelle jouduttaisiin myös rakentamaan tieverkko ja voimajohtoja, jolloin erämaan luonne katoaisi.

Matkamme jatkui Utsjoelta Nuorgamin kautta Norjaan, jossa maisemat alkoivat pikkuhiljaa muuttua jylhemmiksi. Ajoimme Varangerin vuonon laitaa mutkittelevaa tietä kohti Bugøynesia, eli suomalaisittain Pykeijaa, jossa

nautimme Jäämeren kuningasravuista ja muista herkuista sekä ihanan Elsan ihanasta Jäämeren saunasta. Uskaliaimmat kävivät ainakin 3 kertaa ”jäädyttelemässä” Jäämeressä. Yömyöhään ajoimme vielä yöpymään Kirkkoniemeeseen, jossa oli järjestetty hieno revontuli-show.

Lauantai 16.9.– Pohjois-Norjan energiahankkeet ja Sevettijärvi

Tiiviin ja pitkän perjantain jälkeen oli Kirkkoniemessä järjestetty vapaa aamupäivä. Matkalaiset viettivät sen tutustuen omatoimisesti Kirkkoniemeeseen kävellen tai nukkuen (ainakin yksi väsynyt reissaaja nukkui).

Kirkkoniemien ohjelmaosuudessa tapasimme ilmasto- ja ympäristöasiantuntija Marina Dianovan, joka kertoi meille Barentsin Euroarktisen neuvoston toiminnasta. Toisena vieraana kuulumme Leif Gøran Vasskogia, joka toimii Finnmarkin luonnonsuojeluliitossa. Hän kertoi meille Pohjois-Norjaan suunnitellusta suuresta energiahankkeiden paketista. Hammerfestissä sijaitseva Equinorin maakaasua nesteyttävä Melkøyan laitos on suunniteltu muutettavaksi sähköllä toimivaksi ja tämä on iso syy sille, että Pohjois-Norjaan suunnitellaan niin paljon tuulivoimaa (ml. Davvi) ja voimalinjoja. Luonnonsuojeluliitto katsoo hankkeiden olevan erittäin huonosti yhteensovitettavissa pohjoisen luonnon ja saamelaiskulttuurin kanssa.

Iltapäivällä bussimme suuntasi kohti Suomea ja Sevettijärveä, jossa tutustuimme kolttasamelaiseen kulttuuriin. Illalla ajoimme Ivaloon, jossa valtaosa porukasta kokoontui viimeisen illan viettoon paikalliselle ”klubille”. Äänihuulet olivat kovilla livemusiikin yli keskustellessa.

Kuva 6. Matkatunnelmaa bussissa (kuva: Päivi Karvinen)

Sunnuntaina 17.9. – kotiinlähtö

Kaikki hyvä loppuu aikanaan. Olimme eläneet tiiviisti yhdessä kolme päivää ja nyt sanoimme toisillemme näkemiin. Kliseiseltä saattaa kuulostaa, mutta matka jätti meihin kaikkiin lähtemättömän jäljen; saamelainen kulttuuri oli koskettanut meitä jostain todella syvältä. Reissua varten perustettu WhatsApp-ryhmä elää aktiivisesti edelleen.

Kirjoittaja: Seija Rantakallio

Pykeija

Perjantaina illansuussa ajoimme Norjan pohjoista rannikkoa kohti Pykeijaa. Syyskuinen sää olisi tuskin voinut olla täydellisempi - aurinko sai rantakalliot ja niiden välisen matalan kasvillisuuden hehkumaan lämpimissä sävyissä ja meri kimmelsi syvän sinisenä ja tyyneenä. Merelle avautuvia maisemia oli yksinkertaisesti pakko pysähtyä kuvaamaan ja samalla saattoi kuvitella, miten suomalaiset 200-300 vuotta sitten ovat katselleet näitä samoja rantoja etsien sopivaa paikkaa kylän perustamiseen. 1700-1800 -luvulla alueelle saapui Peräpohjolasta, Lapista ja Tornionjokilaaksoista katovuosien ja nälänhädän liikkeelle ajamina väkeä etsimään parempia toimeentulon mahdollisuuksia. Suomalaiset asettuivat Pykeijaan, pieneen kauniiden hiekkarantojen reunustamaan niemeen. Pykeijaa alettiin kutsua Pikku-Suomeksi ja kylää asuttavat edelleen suomalaisten jälkeläiset.

Kuva 7. Pykeija, jota kutsutaan myös Pikku-Suomeksi. Pykeijan hautausmaa on näkemisen arvoinen (kuva: Titta Makkonen)

Kylän elinkeinoja ovat olleet kalastus, poronhoito, veneenrakennus ja maanviljely, ja 1970-luvulla kalatehtaiden kukoistuksen aikaan kylään saapui lisää suomalaisia työn houkuttamana. Sittemmin ylikalastuksen aiheuttaman kalakantojen romahduksen ja kalatehtaiden hiipumisen jälkeen kylän ja koko seudun on täytynyt etsiä keinoja selvitä elinvoimaisena. Kylä oli aikanaan jopa lehti-ilmoituksella myynnissä; tämä tosin ei aivan ollut tarkoitus, mutta toi kylälle julkisuutta ja matkailijoita. Lopulta hieman yllättäen pelastavan raajan tarjosi kuningasrapu, joka on Kamtsatkalta tuotu vieraslaji ja levinnyt jotakuinkin hallitsemattomasti Pohjoisimman Norjan merialueella. Kuningasrapu houkuttelee matkailijoita rapusafareille ja Pykeijassa toimii kala- ja kuningasraputehdas. Noin 180 asukkaan kylä elääkin nykyisin matkailusta ja kylän palveluja ovat kalastusmatkailu ja -opastus, venevuokraus, kuningasrapusafarit ja Jäämeren sauna.

Tätä kaikkea historiaa ja nykyisyyttä vasten saapuminen Pykeijaan oli eräänlaisen juhlallisen uteliaisuuden sävyttämä. Kauniin pienen kylän ja hiekkarannan avautuessa lopulta silmien eteen tuntui varsin ymmärrettävältä, miksi tämä paikka on saanut kautta vuosisatojen ja -kymmenten suomalaiset jäämään. Opintomatkaseurueemme suuntasi ensin syömään meren ja muun luonnon antimia Pykeija Bistroom ja ne, kenen ruokavalio sen salli, saivat maistaa molempia paikkakunnan klassikoita eli kuningasrapua sekä turskaa. Ateria oli herkullinen! Ruokailun jälkeen oli vielä hetki valoisaa aikaa tutkia kylää, ja luontevasti askelet veivät kirkon edustalla levittäytyvälle hau-

tausmaalle. Silmät tavoittivat useita suomalaisia tai suomalaistaustaisia nimiä, ja mieleen nousi kiinnostus näiden ihmisten elämäntarinoita kohtaan.

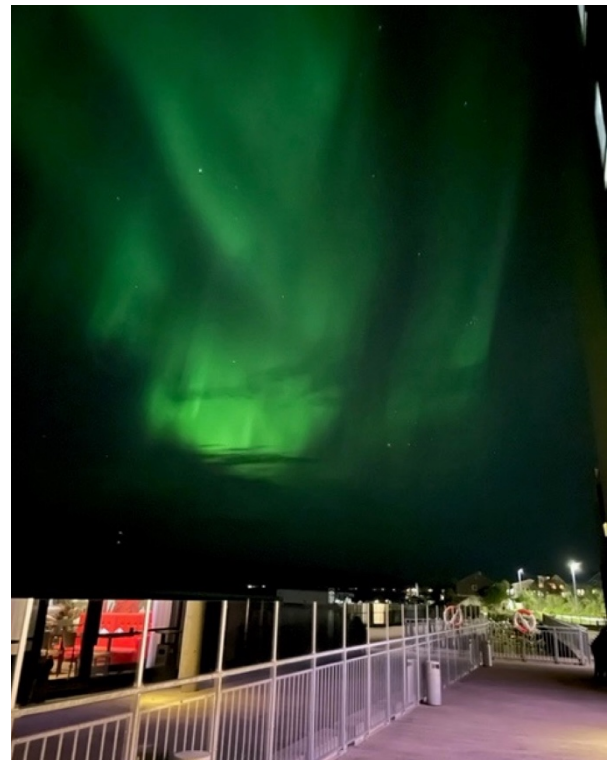
Kuva 8. Pykeijan Elsa ja Päivi Karvinen (kuva: Marja Nuottajärvi)

Yksi hyvin kiinnostava elämäntarina on Elsalla, joka on muun muassa perustanut Jäämeren Sauna -matkailuyrityksensä kylän toisen hiekkarannan äärelle. Seurueemme olikin varannut saunan illaksi, ja pääsimme tapaamaan itse Elsan. Hän kertoi lyhyesti omasta elämästään ja Pykeijan historiasta. Elsan tarina on luettavissa myös kirjan muodossa, ja sen kautta lukijalle avautuu vahva merentuoksuinen tarina sisukkuudesta ja halusta kehittää oman asuinseudun ja kotikylän asioita parempaan suuntaan. Ja ne Jäämeren Saunan löylyt! Hyvin suomalaiselle tuntui, ja kokemuksen kruunasi juoksu hienohiekkaisen rannan yli Jäämeren suolaiseen ja viileään syliin. Veden lämpö oli vierailumme aikaan noin 9-10 astetta. Saunan jälkeen jätimme Pykeijan hieman haikain mielin, kylälle olisi ollut mukava majoittua ja tutkia kylän ympäristöä sekä jututtaa paikallisia. Vierailu jätti varmastikin osalle matkalaisista ajatuksen palata paikkakunnalle uudelleen!

Kirjoittaja: Marja Nuottajärvi

Kirkkoniemi

Pieni, reilun 3000 asukkaan persoonallinen Etelä-Varangin kunnan pääkaupunki Kirkkoniemi sijaitsee Varanginvuonon rannalla Tromssan ja Finnmarkin läänissä. 1900-luvun alussa alueelle perustettu rautakaivos houkutteli tuhansia asukkaita alueelle ja niemimaalla sijaitseva Kirkkoniemi on edelleen alueen tärkeä purku- ja huoltosatama. Toisen maailmansodan aikana alue tuhoutui täysin, jonka seurauksena alueen rakennuskanta on nykyisin sekoitus suomalaista, saamelaista ja norjalaista arkkitehtuuria. Kirkkoniemeä kuvastaa rantaviivan tehdasmainen tunnelma, mutta etäisyyden päästä katsojalle aukeaa Barentsinmeri ja värikäs kaupunkikuva.

Kuva 9. Revontulia Kirkkoniemellä (kuva: Elina Piekkola)

Mielenkiintoisena yksityiskohtana vierailija saattaa huomata kaupunkikatujen nimikyltien olevan kirjoitettu latinalaisin ja kyrillisin kirjaimin. Kirkkoniemessä luonnon läheisyys, niemimaan kumpuileva maasto ja merimaisema pysäyttää vierailijan. Pimeällä taivaalla saattaa nähdä revontulien värikkään tanssin. Tänä päivänä väestö koostuu norjalaisista, saamelaisista, venäläisistä, kveeneistä ja suomalaisista. Kveenit ovat Jäämeren rannikolle

1700- ja 1800-luvuilla muuttaneiden suomalaisten jälkeläisiä.

Kirjoittaja: Elina Piekkola

Sevettijärvi

Lauantaina suuntasimme Sevettijärven kylälle. Sevettijärvi sijaitsee Inarin kunnassa noin 120 kilometriä koilliseen Inarista ja noin 35 kilometrin päässä Norjan rajasta. Vierailimme Kolttien Perinnetalossa, Pyhittäjä Trifon Petsamolaisen ortodoksisessa kirkossa ja sen hautausmaalla. Oppaanamme kirkossa ja hautausmaalla toimi paikallinen taksi- ja monitoimiyrittäjä Kaisa Vuolukka.

Kuva 10. Sevettijärven hautausmaalla hautakummut on koristeltu perinteiseen tapaan paleroporonjäkälillä (kuva: Gilbert Koskela)

Saimme kuulla kolttsaamelaisten ja Sevettijärven kylän historiasta ja nykyisestä elämämenosta. Sevettijärven alue on yksi kolttsaamelaisten pääasuinalueista. Suurin osa (noin 90 %) 350 asukkaasta on kolttsaamelaisia. Kolttsaamelaiset ovat itäinen saamelaisyryhmä, jotka asuivat aiemmin Petsamon alueella, mutta joutuivat evakkoon toisen maailmansodan jälkeen. Vuonna 1949 valtio asutti 51 koltta-perhettä Sevettijärvelle, mutta ensimmäinen autolla ajettava tie Sevettijärvelle valmistui vasta 1960-luvun lopulla.

Nykyään koltansaamen puhujia on Suomessa alle 300. Sevettijärven koulussa on parisenkymmentä oppilasta, ja se on maailman ainoa koltansaamen kieltä opettava koulu. Yhteisöl-

lisyys näyttäytyy Sevettijärvellä vahvana, ja ortodoksia jumalanpalveluksia tai rukoushetkiä pidetään kirkossa useamman kerran kaudessa.

Vierailusta jäivät mieleen erityisesti pieni, mutta kauniisti koristeltu ortodoksikirkko sekä hautausmaan poronjäkälillä koristellut hautakummut. Kaisa kertoi elävästi tavallisesta kylän arjesta ja kertomuksesta välittyi vahva kotiseuturakkaus, vaikka pitkät etäisyydet ja kylän vähenevä väkimäärä aiheuttavatkin välillä haasteita jokapäiväisessä elämässä.

Kirjoittaja: Titta Makkonen

Sitaatteja opintomatkalaisilta

Alla highlight'it opintomatkalaisten kommentista matkan jälkeen siinä muodossa, missä lehden toimitus kommentit sai:

"Kolme intensiivistä päivää mahtavassa matkaseurassa. Tajusin kuinka tietämätön olin saamelaisuudesta, joten oli aivan mahtavaa, kun asiasta sai pikakurssin. Koska kaikki matkaseuralaiset olivat vihkiytyneitä matkan teemalle, niin oli hienoa, kun yhtenä joukkona oltiin ja mentiin."

"Matkan anti oli tutustuminen monipuolisesti saamelaiskulttuuriin ja sen erityispiirteisiin, historiaan ja nykypäivän paineisiin. Isojen hankkeiden toteuttaminen Lapissa on haastavaa ja tuo monenlaisia muutoksia paikallisille. Sosiaalisten vaikutusten arviointiin tarvittaisiin saamelaiskulttuurin ja poronhoidon paikallista tuntemusta."

"Mietittäväksi jäi eräs keskeinen ongelma eli kuinka paljon oikeuksia saamelaisalueille vuosisatojen aikana valloittajakansaa edustavat suomalaiset ovat valmiita myöntämään alkuperäiskansaa edustaville saamelaisille, kuten ovatko suomalaiset valmiita siirtämään valtion maaomaisuuden saamelaiskäräjien haltuun ja saamelaiskäräjien päätettäväksi, mitä näillä mailla tehdään. Maanomistukseen liittyvä päätösvalta on keskeistä kaikkialla, missä alkuperäiskansojen oikeuksista tapellaan."

”Kiinnostava ja hauska matka! Monipuolisia näkökulmia saamelaisten nykypäivään ja historiaan, ja lisää ymmärrystä siitä, miten historia nykypäivässä vaikuttaa. Holistinen näkökulma vaikutusarviointiin olisi hyödyllinen muidenkin alueiden hankkeissa.”

”Mieleen jäävän reissun resepti on seuraava: otetaan kaksi reipasta kauhallista asiantuntevaa matkan suunnittelua, useita kpl asiansa

tuntevia saamelaisia ja joitakin kappaleita myös muita asiantuntijoita. Lisätään useita desilitroja hyvää säätä, kauniita maisemia sekä kilokaupalla eväitä. Kuorrutetaan huumorintajuisella matkaseuralla. Nautitaan oivaltaen ja myös jälkikäteen prosessoiden.”

YVA-päivän 2023 iltapäivän esitelmien lyhennelmät

Vuoden 2023 YVA-päivä järjestettiin Helsingin Keskuskirjasto Oodissa 16.3.2023. Päivään oli mahdollista osallistua myös etäyhteydellä. Seuraavat YVA-päivän iltapäivän esityksien lyhennelmät ovat opiskelijoiden ja muiden kuulijoiden kirjoittamia. Esitelmien pitäjät eivät ole tarkistaneet lyhennelmiä. Aamupäivän lyhennelmät olivat edellisessä Impakti-uutiskirjeen numerossa 2/2023 viime keväänä.

YVA- ja kaavamenettelyn yhteensovittaminen

Ympäristöneuvos Samuli Alppi ympäristöministeriöstä esitteli ympäristövaikutusten arvioinnin ja kaavoituksen yhteismenettelyä sekä menettelyn ohjeistukselle avattua sivustoa. YVA-kaava-yhteismenettelyssä voidaan sovittaa yhteen YVA-menettelyn ja kaavoituksen kuulemiset sekä päättää tehdäänkö YVA-menettely lopulta yhteismenettelynä. Yhteismenettelyn edellytyksenä on YVA-menettelyn ja kaavoituksen vireilläolo saman aikaisesti sekä

yhteysviranomaisen ja kaavoituksesta vastaavan viranomaisen hyväksyntä yhteysmenettelylle.

Yhteismenettelyn erityispiirteenä on kahden lainsäädännön mukaisesti tehty selvitykset, sillä kaavan sisältövaatimuksista säädetään maankäyttö- ja rakennuslaissa ja YVA-menettelystä YVA-laista. Lisäksi YVA-menettelystä vastuussa on hankevastaava, kun puolestaan kaavoituksesta kunta tai maakunnan liitto. Yhteismenettelyn haaste käytännössä on kaavoituksen jääminen voimaan, vaikka kaavoituksen taustalla ollut hanke jäisi toteutumatta. Lisäksi haasteita tulee eri viranomaisten roolista sekä siitä, että asiakirjojen tulisi olla erilliset. Muutoksenhaun näkökulmasta tulee huomioida, että kaavaa koskevassa valituksessa ei voi vedota YVAN puutteisiin. YVA-menettelyyn voi hakea muutosta vasta lupapäätöksen yhteydessä.

Alppi kertoi lisäksi yhteismenettelyyn liittyvistä kehittämistarpeista. Alueidenkäyttölain uudistuksessa huomioidaan kaavojen sisältövaatimusten mahdollinen uudistaminen sekä kestävien energiamuotojen luvittaminen kaavalla. Valmistelussa on myös RYHTI-tietojär-

jestelmän kaavojen tietomallien ja kaavamääräyskokoelmien päivittäminen, millä on vaikutusta asiakirjojen erillisyyden osalta.

Lyhennelmä: Satu Keski-Lusa

Ajankohtaisia apuvälineitä YVA-menettelyyn

Ympäristöneuvos Seija Rantakallio ympäristöministeriöstä esitteli ympäristö.fi -sivuston aineistoja sekä muita aineistoja liittyen YVA-menettelyyn. Ympäristöhallinnon ympäristö.fi-sivustolta löytyy mm. perustietopaketti YVasta, YVA-päätökset, tietoa YVA-viranomaisista sekä uutena tietona valtioiden rajat ylittävien YVA-menettelyiden hankkeet, sillä vuoden alusta Espoon sopimuksen mukaiset kansainväliset kuulemiset on siirretty Suomen ympäristökeskukselle.

Ympäristö.fi -sivustolta löytyvät tietokortit YVasta hankkeesta vastaavalle ja osallistujille. Tietokortti osallistujille auttaa YVAN kommentoinnissa ohjelma- ja selostusvaiheessa. Sivustolta löytyy myös YVA-video -esimerkiksi yleisötilaisuuksiin. Lisäksi yhteisviranomaisille on tuotettu tukiaineisto. Kaikille avoimelta eOppiva:n (valtionhallinnon yhteinen oppimisalusta) sivustolta löytyy koulutus YVasta. Koulutus sisältää mm. osiot YVAN soveltamisalasta ja tehtävistä, osuudet YVA:sta ja SOVasta erikseen sisältäen loppukokeen. Muita käyttökelpoisia lähteitä ovat hallituksen

esitykset YVA-lain muuttamiseksi, EUn komission verkkosivut ja Espoon sopimuksen sivut (UNECE). YVA-lainsäädäntö löytyy englanniksi Finlexistä (Act on EIA).

Ympäristöministeriössä tehdään myös Tuuli-voimarakentamisen suunnittelu -opasta, johon on tulossa uusia osia, kuten merelle suunniteltavat tuulivoimahankkeet. Lisäksi tehdään aurinkovoimaloiden kaavoitusta ja lupamenettelyä koskevaa opasta, johon on asetettu toimikaudelle 15.3.2023-15.4.2024 ohjausryhmä, jossa on jäseniä ympäristöministeriöstä, työ- ja elinkeinoministeriöstä, ELY-keskuksista, Kuntaliitosta ja Energiatieteellisyydestä.

Lyhennelmä: Satu Keski-Lusa

Teollisen mittakaavan aurinkovoimahankkeiden sääntelyn ja ohjauksen käytännöt, keskeiset vaikutukset ja kokemukset

Varsinais-Suomen ELY-keskuksen johtava asiantuntija Asta Asikainen avasi esityksessään teollisen mittakaavan aurinkovoimahankkeiden tilaa Suomessa. Aurinkoenergian ollessa Suomessa suuressa mittakaavassa vielä hyvin harvinaista, on nykyinen YVA-lainsäädäntö aiheesta puutteellista ja arviointimenettely haastavaa. Myöskään maakuntakaavoitus ei ole pysynyt ajan tasalla uusien voimalahankkeiden koon kasvaessa merkittävästi.

Teollisen mittakaavan aurinkovoimahankkeiden todennäköisesti merkittäviä vaikutuksia arvioitaessa avainasemassa ovat hankealueen laajuus, sijainti ja kaavoitus. Aurinkovoimaloiden kohdalla tulee muistaa kiinnittää huomiota mahdollisiin hiilinielujen menetyksiin, elinkaariajatteluun, ilmanlaadun heikkenemiseen sekä tulipaloriskeihin. Tärkeää on myös ottaa huomioon hankkeiden yhteisvaikutukset sekä vaikutukset ihmisiin, niin suorasti kuin epäsuorastikin.

Vihreän siirtymän edellyttämä nopea energiajärjestelmän muutos vaatii nopeaa uusiutuvan energian kehittämistä ja hankkeiden läpivientiä, eikä vähiten EU-tasolta tulevan nopeutetun käyttöönoton vaatimuksen myötä. Puutuvien ennakkotapausten vuoksi hätiköinnin ja ennalta-arvaamattomien vaikutusten riski kasvaa. Tämän vuoksi Asikainen peräänkuuluttaa varovaisuusperiaatteen huolellista noudattamista, edellyttäen tutkimusta ja selvitysten tekoa. Näin vihreän siirtymän moniulotteiset tavoitteet, aina ilmastotavoitteista luontokadon pysäyttämiseen ja elinympäristön tilan parantamiseen, tulevat huomioiduiksi myös uusiutuvan energian kohdalla. Lisäksi tarvitaan lainsäädännöllistä ohjausta sekä yleistä keskustelua aiheesta.

Lyhennelmä: Linda Kuonanoja

Uusiutuvan energian hankkeiden nopeuttaminen EU-tasolla – mitä se tarkoittaa YVA- ja lupamenettelyille?

Työ- ja elinkeinoministeriön Outi Vilén kertoi uusiutuvan energian hankkeiden nopeuttamisesta EU-tasolla, ja mitä nopeuttaminen tarkoittaisi YVA- ja lupamenettelyille. Nykyisin EU säätelee uusiutuvan energian hankkeita uusiutuvan energian direktiivin (RED II) avulla. Direktiiviä päivitetään tällä hetkellä. 2022 lopussa voimaan astui asetus uusiutuvan energian käyttöönoton nopeuttamiseksi, joka on voimassa kesäkuuhun 2024 asti.

Asetuksessa annetaan määräaika lupamenettelyjen kestolle, joka koskee aurinkoenergiaa, lämpöpumppuja ja voimalaitosten päivittämistä. Toiseksi asetuksessa linjataan, että uusiutuvan energian hankkeet voidaan määrittellä erittäin tärkeän yleisen edun mukaisiksi. Uusiutuvan energian direktiivin päivitys sisältää enää lopullisen tekstin hyväksymisen. Päivityksessä direktiivissä määritetään mm. uusiutuvan energian ydinkehittämisaalueita jokaiselle jäsenvaltiolle, ja sillä pyritään nopeuttamaan luvitusta määräaikoja kiristämällä. Tiu-kentuvat määräajat koskevat hankkeen tarvitsemien lupien yhteenlaskettua käsittelyaikaa. Kokonaiskäsittelyaika vaihtelee alkaen 6 kuukaudesta 2,5 vuoteen riippuen siitä, onko kyseessä ydinkehittämisaalue vai muu alue, ja mikä on alueen sähköteho. Valitusprosessit eivät sisälly käsittelyaikaan.

Erittäin tärkeän yleisen edun periaatteen mukaisesti oikeudellisia etuja tasapainotetaan yksittäisissä tapauksissa tiettyjen lintu-, luonto- ja vesipuitedirektiivien kohtien nojalla.

Lyhennelmä: Riikka Kaartinen

Reimarin merituulivoimapuisto, hankkeen YVA ja mahdollisuus vedyn tuotantoon

Head of Development, Otso Lintinen, Skyborn Renewables Finland Oy:sta esitteli Reimarin merituulivoimapuistohanketta, YVA-prosessia sekä mahdollisuutta vedyn tuotantoon, vaikuttavan visuaalisesti. Skyborn Renewables Oy kehittää merituulivoimaa maailmanlaajuisesti uskoen sen oleva merkittävä tekijä vihreän siirtymän toteuttamisessa.

Reimarin merituulivoimalaitoksen kokonaistehoksi on suunniteltu 3,6 GW koostuen 150 voimalasta. Arvioitu vuotuinen sähköntuotanto olisi 14,5 TWh. Hankkeen kohdalla suunnitellaan myös mahdollista vedyntuotantoa tuulivoimaloiden yhteyteen.

Merelle sijoitettavalla tuulivoimalla on useita vaikutuskohteita, jotka tulee ottaa huomioon YVA-menettelyssä. Tuulivoima huonontaa vedenlaatua ja vaikuttaa merenkulkuun. Vaikutukset linnustoon ja kalastoon ovat osittain vielä hämärän peitossa. Vielä ei tiedetä myöskään, vaikuttaako merikaapelien synnyttämä magneettikenttä kalojen käyttäytymiseen ja vaellukseen. Espoon sopimus eli rajat ylittävät vaikutukset tulee myös ottaa huomioon YVA-prosessissa, ja Ruotsin kanta esimerkiksi vaelluskalojen ja maisemavaikutusten suhteen tulee ottaa huomioon hankkeen suunnittelussa.

Suomen eez (exclusive economic zone) -aluetta kohtaan on paljon kiinnostusta, minkä vuoksi Lintinen painottaa, että alueiden käyttöä koskeva lainsäädäntö pitäisi saada nopeasti kuntoon. Lainsäädännön ennakoitavuus ja tasapuolisuus houkuttelisivat myös kansainvälisiä investointeja Suomen aluevesille.

Lyhennelmä: Linda Kuonanoja

Puhtaiden P2X-kaasupolttoaineiden ja CO₂-vapaan kaukolämmön yhteistuotantolaitos sekä hankkeen YVA-menettely

Nordic Ren-Gas Oy:n hankekehitysjohtaja Lauri Puro esitteli yrityksen suunnitelmia vastata synteettisen metaanin kysyntään. Yrityksellä on hankekehityksessä 5 vetytalouden projektia, joista ensimmäisenä tuotannon on tarkoitus käynnistyä Tampereella 2026. Ns. power-to-x (P2X) -teknologialla tuotetaan synteettisesti fossiilisten polttoaineiden korvaimia. Prosessi pyörii tuulivoimalla ja käyttää raaka-aineenaan vettä sekä vieressä sijaitsevan voimalaitoksen savukaasusta talteen otettua hiilidioksidia. Hukkalämpö on tarkoitus hyödyntää kaukolämmöksi, tavoitteena on 90% hyötysuhde.

P2X-metaani on kustannustehokas ratkaisu raskaan tieliikenteen päästövähennyksiin. Raskaassa kaukoliikenteessä polttoaineen kulutus on suurta ja sähköistys hankalaa. Noin 2/3 rekoista on mahdollista sähköistää, mutta

kaukomatkoilla sähköistys on vaikeaa ja niistä syntyy 64 % rekkaliikenteen päästöistä.

YVA:n tarve P2X-hankkeille ei ollut ilmeinen, sillä hankkeilla on vähäiset päästöt eikä selkeitä merkittäviä ympäristövaikutuksia. YVA-lain hankeluettelo ei nimeä suoraan vety- tai P2X -laitoksia, mutta hankkeissa on sovellettu hankeluettelon kohtaa 6C integroidut tuotantolaitokset. Hankevastaavan silmin YVA-prosessin etuja ovat olleet avoin ja runsas kommunikaatio viranomaisten sekä eri sidosryhmien kanssa. Haasteita YVA-prosessiin liittyen ovat olleet mm. aikataulujen piteneminen, tarvittavan suunnittelutiedon yksityiskohtaisuus sekä roolijako muiden lupaprosessien kesken (kaava, y-lupa, kemikaalilupa, rakennuslupa, jne.)

Tiivistelmä: Lauri Kajander

Key-note: Energiamurros ilmastonmuutoksen ja energiaomavaraisuuden näkökulmasta

Markku Ollikainen, emeritusprofessori ja tutkimusjohtaja Helsingin yliopistosta sekä Suomen ilmastopaneelin puheenjohtaja oli YVA-päivän Key-note puhuja. Hän kertoi, että meillä on energiamurros, jossa yhteiskuntien on nopeasti päästävä eroon fossiilisista polttoaineista. Muutosta tarvitaan niin energian tuotannossa kuin kulutustavoissakin. Samanaikaisesti on pystyttävä varmistamaan

energiajärjestelmän kustannustehokkuus, toimitusvarmuus ja päästöttömyys.

EU pyrkii eroon fossiilisista päästöistä käytännössä yhden ison investointisyklin myötä. Nopeassa muutoksessa tarvitaan reunaehdot, jotka varmistavat muutoksen oikeudenmukaisuuden ja luontoon kohdistuvien haittojen estämisen (Do no significant harm -periaate).

Ihmiskunnan energian ja materiaalien kulutus on ylittänyt luonnon kantokyvyn. Ilmastonmuutoksen ohella ja osin seurauksena kiihtyy luontokato. Kestävyyssmurros tarkoittaa sopeutumista planeetan rajoihin.

Energiajärjestelmä sähköistyy. Tulevat energiaratkaisut perustuvat aurinkoon ja tuuleen. Vetytalous on vahvassa nosteessa. Päästötön energia syrjäyttää fossiilisia 2020-luvulla. Teollisuuden prosessiperäisten päästöjen eliminointi on vuorossa viimeistään 2030-luvulla vetytalouden ja hiilen talteenoton yleistyessä. 90-95 % lasku ilmastopäästöissä vuoteen 1990 verrattuna on mahdollista 2050 mennessä.

Bioreaktoreiden ja soluviljelyn kaltaisilla keinoilla voitaisiin vapauttaa maata ruoan tuotannolta luonnolle ja supistaa nautaeläinten määrää. Maaperäpäästöjen väheneminen ja luonnonnielujen vahvistuminen helpottaisivat sekä ilmastonmuutoksen että luontokadon torjuntaa.

Suomen kehitys on ollut päästöjen osalta erinomaista. Suuri haaste on maankäyttösektorin (LULUCF) hiilinielujen heikentyminen erityisesti metsissä voimakkaiden hakkuiden ja heikentyneen kasvun seurauksena. 70 % fossiilipäästöistä Suomessa syntyy energian tuotannosta ja käytöstä. Ratkaisuja tarjoavat energiajärjestelmän sähköistäminen, sähkövarastot, kulutusjoustot sekä energiatehokkuus ja -säästö.

Mikä on YVA:n rooli energiamurroksessa? Lähtökohtana pitäisi olla Do no significant harm -periaate ja huomioon on otettava niin ilmasto ja ympäristö, luonnonvarat, maisema, rakennettu ympäristö kuin ihminenkin. Koko yhteiskuntaa koskevan muutoksen aikana on

perusteltua pohtia, onko yksittäisen suuren hankkeen tarkastelu riittävää. Kysymys kuuluu, mikä olisi ”yvien yva”? Arviointitarpeita liittyy mm. tuulivoiman ja aurinkovoiman, vetyverkon sekä pienydinvoimaloiden vaikutuksiin. Liikennejärjestelmille tarvitaan elinkaa-

riarviointia (LCA). Arvioitava on myös kierrätyksen ja uustuotannon päästöjen ja hyötyjen nettovaikutuksia ja taloudellisia reunaehdoja.

Tiivistelmä: Lauri Kajander

Haluatko antaa palautetta Impakti-uutiskirjeestä?

Otamme mielellämme vastaan kommenttisi ja/tai mielipiteesi tästä julkaisusta - on palaute sitten lehden sisällöstä, ulkoasusta, teknisestä toimivuudesta tai jostain muusta. Lähetä kommenttisi sähköpostitse lehden toimitukselle osoitteeseen yvary.fi@gmail.com

Hallitus 2023

Marja Nuottajärvi, Puheenjohtaja
Varsinais-Suomen ELY-keskus, rolla.nuo@gmail.com
+358 50 5854714

Maarit Korhonen, Varapuheenjohtaja
AFRY Finland Oy, maarit.korhonen@afry.com
+358 44 341 6356

Titta Makkonen, Sihteeri
FCG Finnish Consulting Group Oy
titta.makkonen@fcg.fi, +358 41 732 0327

Aino Herranen
Suomen Tuulivoimayhdistys ry
aino.herranen@tuulivoimayhdistys.fi
+358 40 772 3519

Tiina Vikman, Somevastaava, webinaarit
wpd Finland Oy
t.vikman@wpd.fi, +358 401587407

Seija Rantakallio
Ympäristöministeriö

Niina Pirttiniemi
Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus
niina.pirttiniemi@ely-keskus.fi
+358 40 822 9344

Essi Tanskanen, Nettisivut
Sweco Finland Oy
essi.tanskanen@sweco.fi
+ 358401932714

Jatta Salmi, Webinaarit, YVA-päivä
Sweco Finland Oy jatta.salmi@sweco.fi
+358 50 919 5465

Impakti-uutiskirjeen päätoimittaja:

Erkki Ikäheimo
erkki.ikaheimo@gmail.com,
+358 40 591 1087

Muu toimitus: Tiina Vikman ja Aino Herranen

Lue aiemmin julkaistuja Impakteja
osoitteessa yvary.fi

Kansikuva: Opintomatkan osallistujat ja
saamelaisille pyhä Rastigaisa-tunturi taustalla
Kuvaaja: Päivi Karvinen

Kannatusjäsenet

impakti

Lehti ympäristövaikutusten arvioinnista